

STORTINGET

Innst. 230 L

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 46 L (2023–2024)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge

Til Stortinget

Sammendrag

Barne- og familiedepartementet fremmer i proposisjonen et forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge. Utvalget ble oppnevnt av Kongen i statsråd 20. juni 2023. Utvalgets arbeid er planlagt avsluttet innen to år fra oppstarten.

Et overordnet formål med granskingen er å få svar på om det har forekommet ulovlige eller uetiske forhold i forbindelse med utenlandsadopsjoner til Norge. Utvalget skal utrede om systemet for adopsjoner til Norge har vært forsvarlig, både når det gjelder regelverk og praksis. Utvalget skal se på om hensynet til rettssikkerhet og menneskerettslige forpliktelser, herunder barnets beste, har vært ivaretatt. Formålet med gjennomgangen er videre å ta lærdom av eventuelle svakheter i systemet, og få et grunnlag for lovutvikling og utvikling av praksis for kontroll og tilsyn. Hovedproblemstillingen for utvalget er om norske myndigheter har hatt god nok kontroll med utenlandsadopsjoner, og avdekke om det har skjedd ulovligheter ved adopsjoner til Norge.

Barne- og familiedepartementet sendte 23. august 2023 på høring et forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for det eksterne utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge. Det har ikke kommet inn-

vendinger mot at det fremmes en slik lov. Flere av høringsinstansene har imidlertid merknader til innretningen av loven. I proposisjonen er det gjort nærmere rede for dette.

Loven som foreslås, skal gi utvalget tilgang til informasjon som er nødvendig for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver etter mandatet på en forsvarlig og rettssikker måte. Forslaget inneholder regler om adgangen til å gi opplysninger til utvalget, taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger for utvalget, samt et forbud mot at opplysninger utvalget mottar kan brukes som bevis i senere rettssaker. Det foreslås videre at utvalget ikke skal kunne pålegge noen opplysningsplikt.

I lovforslaget er det lagt vekt på å ivareta enkeltindividers personvern og andre hensyn som begrunner at informasjon kan være underlagt taushetsplikt. Samtidig skal lovforslaget sikre at utvalget skal kunne utføre arbeidet sitt på en funksjonell og effektiv måte. At utvalget gis tilgang til alle relevante opplysninger, er nødvendig for at utvalget skal kunne levere i henhold til sitt mandat.

Loven om informasjonstilgang m.m. vil ikke i seg selv ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Marte Eide Klovning og Mona Nilsen, fra Høyre, Tage Pettersen og Tore Grobæk Vamraak, fra Senterpartiet, Margrethe Haarr og Åslaug Sem-Jacobsen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk Venstreparti,

Kathy Lie, og fra Venstre, lederen Grunde Almeland, viser til at hensikten med lovproposisjonen er å sikre utvalget som er nedsatt til å granske utenlandsadopsjoner til Norge, tilgang til informasjon som er nødvendig for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver på en forsvarlig og rettssikker måte.

Komiteen viser til at et overordna formål med arbeidet er å få svar på om det har vært ulovlige eller uetiske forhold i sammenheng med utenlandsadopsjoner til Norge. Utvalget skal undersøke om systemet for adopsjoner til Norge har vært forsvarlig. Dette inkluderer spørsmål om regelverk og praksis. Utvalget skal se på om hensynet til rettssikkerhet og menneskerettslige forpliktelser, inkludert barnets beste, har vært ivaretatt. Målet er videre å lære av eventuelle svakheter i systemet. Gjennomgangen skal gi et grunnlag for lovutvikling og utvikling av praksis for kontroll og tilsyn. Hovedproblemstillingen for utvalget er å undersøke om norske styresmakter har hatt god nok kontroll med utenlandsadopsjoner, og avdekke om det har skjedd ulovligheter ved adopsjoner til Norge.

Komiteen viser til at det er bedt om skriftlige innspill i saken, men at det ikke har kommet noen innspill.

Komiteen legger til grunn at det er helt sentralt at utvalget gis et best mulig grunnlag for å granske utenlandsadopsjoner til Norge. Det innebærer at utvalget har behov for tilgang til informasjon som er relevant og nødvendig for å oppfylle utvalgets mandat.

Komiteen viser til at utvalget skal granske adopsjoner på systemnivå, men skal også gå inn i et utvalg av konkrete enkeltsaker. Disse enkeltsakene vil omfatte en stor mengde taushetsbelagte og sensitive personopplysninger. Utvalget kan også ha behov for annen taushetsbelagt informasjon for å utføre oppdraget sitt. Videre viser komiteen til at departementet har sett hen til hvordan lignende utvalg og kommisjoner har blitt regulert, slik som Partnerdrapsutvalget, Nav-granskningsutvalget og Sannhets- og forsoningskommisjonen.

Komiteen viser til at lovforslaget åpner for at utvalget kan behandle personopplysninger som er nødvendige for formålet med utvalgets arbeid, uten samtykke fra den som opplysningene gjelder. Komiteen viser til § 4 i lovforslaget og det faktum at bestemmelsen ikke medfører noen begrensning i den registrertes rett til å klage og bruke rettsmidler etter personvernforordningen kapittel 8.

Komiteen viser til § 4 andre ledd, som innebærer et unntak fra den registrertes rett til innsyn i personopplysningene om vedkommende etter personvernforordningen artikkel 15, dersom det kreves en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn. Dette innebærer at den registrerte fortsatt har rett til innsyn i opplysninger om vedkommende selv etter personvernforordningen artikkel 15, dersom det ikke krever en uforholdsmessig stor innsats å gi vedkommende innsyn. Utvalget skal foreta en

konkret vurdering av om det er forholdsmessig å gi innsyn eller ikke.

Komiteen viser til at utvalget som behandlingsansvarlig selv tar ansvar for at de personopplysningene utvalget behandler, er adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for. Komiteen viser til at utvalget og enhver som utfører arbeid for det, har taushetsplikt.

Komiteen merker seg at utvalget skal legge til rette for mest mulig åpenhet i arbeidet sitt, at enkeltpersoner skal kunne ta kontakt med utvalget, og at utvalget skal ha et system for å kunne ta imot opplysninger fra privatpersoner og bruke disse som bakgrunn for arbeidet. Utvalget skal også sørge for innspill fra og dialog med aktuelle aktører, inkludert organisasjoner for adopterte, adopterte som ikke er knyttet til en organisert gruppering og adoptivforeldre. Utvalget kan også motta opplysninger fra granskingsutvalg mv. fra andre land, men det ligger i utgangspunktet utenfor utvalgets mandat å dele opplysninger om enkeltsaker i forbindelse med granskinger av adopsjoner i opprinnelseslandene. Komiteen legger til grunn at det er en adgang til, og ikke en plikt, å gi utvalget nødvendig opplysninger.

Komiteen viser til at det følger av lovforslaget § 5 at opplysninger som utvalget har mottatt i forbindelse med arbeidet, ikke skal kunne brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner.

Komiteen viser til at det framgår av lovforslaget § 6 første ledd at loven skal tre i kraft straks, og det følger av bestemmelsens andre ledd at lovforslaget § 2 og § 4 oppheves når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge

§ 1 Lovens formål

Loven skal sikre at utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge, oppnevnt av Kongen i statsråd 20. juni 2023, får tilgang til nødvendige opplysninger for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet, og gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene.

§ 2 *Opplysninger til utvalget*

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi utvalget opplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid.

Utvalget kan ikke pålegge noen å gi opplysninger.

Utvalget kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter mandatet.

§ 3 *Taushetsplikt*

Medlemmene i utvalget og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 g. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke.

Når personer nevnt i første ledd mottar opplysninger etter § 2 første ledd som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet har blitt overlevert til arkivdepot.

§ 4 *Behandling av personopplysninger*

Utvalget kan behandle personopplysninger som er nødvendige for formålet med utvalgets arbeid, uten

samtakke fra dem opplysningene gjelder. Dette gjelder også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Retten til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 gjelder ikke dersom det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn.

Utvalget er behandlingsansvarlig frem til det har avsluttet sitt arbeid.

§ 5 *Forbud mot bruk av opplysninger i senere straffesaker, sivile saker eller tilsynssaker*

Opplysninger som utvalget har mottatt i medhold av § 2, kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner.

§ 6 *Ikrafttredelse og opphør*

Loven trer i kraft straks.

§§ 2 og 4 oppheves når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 14. mars 2024

Grunde Almeland

leder

Margrethe Haarr

ordfører

